

Koersnota Van Wijken Weten 2023-2030

Gemeente Arnhem

Voorwoord

Arnhem heeft een lange traditie van ‘wijkaanpak’. Gemeente, bewoners, ondernemers en allerlei organisaties die samen een buurt opknappen. Leefbaarder maken, gezelliger. Schoon, heel en veilig. Denk aan enorme verbetering van Klarendal, of de ‘Malburgse manier’. Dingen om trots op te zijn als Arnhemmer.

Wijkgericht werken is in die zin niets nieuws in Arnhem. Een aantal jaar geleden deed Arnhem echter iets stoers. De gemeenteraad nam ‘Van Wijken Weten’ aan als filosofie voor het gemeentelijk werken in Arnhem en een deel van de ambtenaren verruilde stadhuis of stadskantoor voor één van de acht geografische gebieden waar Arnhem in verdeeld is. Doel: de kloof tussen inwoner en gemeente verkleinen en als overheid van wijken weten op twee niveaus. Van Wijken Weten omdat je weet wat er speelt in de wijk. En Van Wijken Weten als je weet dat niet de overheid maar de wijk zelf beter weet wat er moet gebeuren.

Die kloof tussen inwoner en ambtenaren in de wijk is inmiddels een heel stuk kleiner geworden. De kloof tussen ambtenaar in de wijk en de rest van de organisatie werd daardoor juist weer groter – met de uitdagingen die daarbij horen. En van wijken weten betekent ook niet altijd dat de juiste instrumenten in handen zijn om ook te kunnen doorpakken voor een schone, hele en veilige wijken. En in buurten waar veel verschillende partners rondlopen gaat wijken ook niet altijd vanzelf.

Toch lukt dat Van Wijken Weten heel aardig. Evaluatie en Rekenkamerrapport wezen Arnhem er nog eens op dat we hiermee iets bijzonders doen in Arnhem. We hebben zelfs goud in handen, was de stelling. Een verdienste van al die mensen die in de wijk werken voor de gemeente. Maar ook voor de gemeenteraad die het aan durfde om het anders te doen in onze stad.

Goud in handen dus. Maar dat moet je soms eens goed oppoetsen. En een mooi sieraad kan schitteren in eenvoud. Tijd dus om de oude Koersnota te vervangen door een nieuwe die nog jaren mee kan. Waarin de staande praktijk veel meer terugkomt en onderdelen uit het verleden die geen rol meer spelen in de wijksturing ook niet meer worden opgevoerd. De kern van hoe we Van Wijken Weten zien is dus te vinden in deze nieuwe Koersnota.

Wat is die kern? Een keuze voor:

- Wijkgericht werken als één van de manieren van werken voor heel Arnhem, en dus de hele organisatie – of je nou in een wijk ‘zit’ of niet;
- De inhoud voorop, niet in het minst de leefbaarheid van wijken: want dat gaat om sociale cohesie en je thuis voelen in je eigen buurt;
- Dezelfde goede basis voor iedereen, maar ook ongelijke keuzes waar dat moet;
- Waardering voor iedereen de onze wijken nu al zo mooi maken: van georganiseerd bewonersoverleg tot sociale wijkonderneming;
- Een gemeente als betrouwbare partner, waarbij inwoners weten wat ze kunnen verwachten.

Met de nieuwe Koersnota wordt het nog meer ‘de gemeente dichtbij’, dit staaltje Arnhemse bestuurlijke vernieuwing. Het bewijs daarvan zal in de uitvoering moeten liggen. Nog veel te doen, maar volgens mij kan Van Wijken Weten weer een tijd langer door.

Mark Lauriks,
Wethouder Leefbare Wijken

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Inleiding 4

2. Uitgangspunten Koersnota Van Wijken Weten 6

I. In Arnhem betrekken we wijksturing in al ons werk
II. We sturen op leefbaarheid in iedere wijk
III. Het karakter van de wijk staat centraal
IV. We benutten de aanwezige krachten in de wijk ten volle
V. Goed partnerschap is de basis voor succesvol samenwerken in de wijk

3. Sturing van de gemeenteraad 11

Bijlagen 12

1. Verslag inspiratiesessie 7 maart 2023
2. Verslag werkbijeenkomst Van Wijken Weten 18 april 2023
3. Rapportage Digipanel Onderzoek Juni 2023
4. Evaluatierapport Van Wijken Weten Mei 2021
5. Rekenkamerbrief Onderzoek Van Wijken Weten Juli 2021
6. Raadsbrief Doorontwikkeling Wijksturing September 2022

1. Inleiding

AANLEIDING

Wijksturing is een belangrijk thema voor de gemeente Arnhem, omdat zij gelooft dat de betrokkenheid van inwoners en maatschappelijke partners in de wijk noodzakelijk is voor het ontwikkelen van sterke en leefbare wijken. Gemeente Arnhem heeft de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in de ontwikkeling van wijksturing om daarmee de kloof tussen inwoner en overheid te verkleinen en van daaruit samen te werken aan het vergroten van de leefbaarheid van de Arnhemse wijken. De eerste Koersnota Van Wijken Weten uit 2016 vormde de basis voor deze investeringen. Deze nota bestond met name uit een set maatregelen om bestuurlijke vernieuwing via wijksturing binnen de organisatie van Arnhem vorm te geven.

In 2021 heeft gemeente Arnhem een evaluatie uitgevoerd over de werking van wijksturing tot op dat moment. Uit deze evaluatie (zie bijlage 4) is gebleken dat de ingezette koers een goede is, maar dat er een urgente behoefte is aan het verder ontwikkelen. Zo is de conclusie getrokken dat de samenhang tussen wijksturing en stedelijke programma's beter moet. Te vaak wordt ervaren dat het wijk- of bewonersperspectief (vaak in beeld gebracht door de Teams Leefomgeving) en het stedelijk beleidsperspectief (ingegeven door de stedelijk beleidsadviseurs) onvoldoende samen worden gebracht. Ook de uitvoering moet worden versterkt: met name de onpraktische inrichting van de financiële stromen is hierbij een zorgpunt. In de raadsbrief van september 2022 over de doorontwikkeling van wijksturing (zie bijlage 6) komen deze punten aan de orde.

Quote Evaluatierapport Van Wijken Weten, mei 2021

'Met de invoering van het concept wijksturing via Van Wijken Weten en de veranderingen die daarmee in gang zijn gezet, wordt er inderdaad meer gestuurd vanuit de leefwereld van de inwoners. Dat wordt ook als zodanig ervaren door de inwoners en de stakeholders. De effecten van de sturing zijn overal te zien in Arnhem, veel bewonersinitiatieven die opgepakt zijn door de Teams Leefomgeving hebben geleid tot concrete projecten en activiteiten in de wijken.'

Daarnaast is in 2021 een rekenkameronderzoek uitgevoerd rondom Van Wijken Weten (zie bijlage 5). Hierin is geconcludeerd dat de gemeenteraad onvoldoende een rol heeft binnen wijksturing in Arnhem en zo haar taken onvoldoende kan uitvoeren. De voorliggende Koersnota is een antwoord op deze conclusies en beschrijft welke uitgangspunten gebruikt moeten worden om wijksturing (nog) beter te laten werken. Daarnaast wordt ingegaan op de wijze waarop de gemeenteraad een rol krijgt binnen Van Wijken Weten. Tenslotte draait het in deze Koersnota om het uitvoeren van het inhoudelijke gedachtengoed van Van Wijken Weten binnen heel Arnhem, zowel bij de hele ambtelijke organisatie als ook maatschappelijke partners die werkzaam zijn in de wijken.

PROCES

De gemeente Arnhem heeft een proces doorlopen waarin inwoners, maatschappelijke partners en de eigen organisatie volop hebben kunnen meedenken en ideeën konden leveren voor de inhoud. Dit proces bestond uit een reeks van bijeenkomsten, werksessies en onderzoek:

MAART 2023 INSPIRATIESESSIE VAN WIJKEN WETEN	Doel: Inspiratie opdoen door een aantal sprekers, waarbij ingegaan werd op trends en ontwikkelingen die betrekking hebben op leefbaarheid in de wijk en ontwikkelingen in de maatschappij (zie verslag in bijlage).
APRIL 2023 WERKSESSIE VAN WIJKEN WETEN	Doel: Input ophalen bij ambtenaren, maatschappelijke partners en inwoners over een aantal thema's die een belangrijke rol spelen in de wijken (zie verslag in bijlage)
APRIL 2023 INTERNE WERKSESSIE SAMENWERKING	Doel: Input ophalen voor het vergroten van samenwerking binnen de ambtelijke organisatie. Ambtenaren vanuit de gehele organisatie hebben zich gebogen over de vragen: Wat gaat er goed in de samenwerking, wat kan er beter en wat hebben we hiervoor nodig?
JUNI 2023 WERKSESSIE GEMEENTERAAD	Doel: In gesprek met raadsleden om richting te geven aan de rol van de gemeenteraad binnen wijksturing. Deze richting is verder vertaald naar de voorliggende Koersnota.
JUNI 2023 DIGIPANEL ONDERZOEK VAN WIJKEN WETEN	Doel: De opgehaalde input van de voorgaande maanden laten toetsen en prioriteren door de deelnemers van het Digipanel onderzoek (zie eindrapportage in bijlage).
AUGUSTUS 2023 INSPRAAK PROEF-VERSIE KOERSNOTA	Doel: De concept inhoud van de Koersnota toetsen bij alle betrokken van het voorbereidingsproces en waar nodig aanpassen.

Het resultaat van dit interactieve proces is de voorliggende Koersnota Van Wijken Weten die gebaseerd is op de input van alle betrokkenen. De gemeente Arnhem hoopt hiermee bij te dragen aan de verdere ontwikkeling van sterke en leefbare wijken waarin diezelfde inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners ook in de uitvoering een belangrijke rol spelen.

UITVOERINGSPROCES

Deze Koersnota bevat onderdelen die uitgewerkt moeten worden. Ook zal de inzet op een aantal onderwerpen meerjarig moeten plaatsvinden om daadwerkelijk een verandering te weeg te brengen. Daarom wordt na de vaststelling van de voorliggende Koersnota een concreet uitvoeringsplan gemaakt zodat de nieuwe koers ook in de praktijk gebracht wordt. Het uitvoeringsplan bestaat uit een aantal onderdelen die voor heel Arnhem kunnen worden uitgevoerd, maar ook een aantal onderdelen die op gebiedsniveau gaan verschillen. Om het uitvoeringsplan slagkracht te geven en deze op basis van goed partnerschap te ontwikkelen is het van belang om het uitvoeringsplan ook in het vervolgproces samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties vorm te geven. Burgerparticipatie zal tijdens de gehele looptijd van de Koersnota worden toegepast en een belangrijke rol spelen om tot een succesvolle uitvoering te komen.

Op dit moment zijn een aantal onderwerpen in ontwikkeling die een directe of indirecte relatie hebben met de doorontwikkeling van Van Wijken Weten in Arnhem. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om organisatie- en personele ontwikkelingen, huisvesting van de ambtelijke organisatie en huisvesting in de wijken. In het uitvoeringsplan wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de inspanningen die reeds in gang gezet zijn en worden verbindingen gemaakt tussen de verschillende inspanningen om zo meerwaarde te creëren.

Gezien het meerjarige karakter van de onderwerpen in deze Koersnota is besloten om de looptijd vast te stellen op 2030. Uiteraard moeten de uitvoering van de Koersnota gemonitord worden. Op deze wijze wordt bekeken of de genomen maatregelen het gewenste effect hebben of eventuele bijsturing nodig is. Alleen zo kan de Koersnota Van Wijken Weten ook echt leiden tot het gewenste effect, namelijk het verbeteren van de leefbaarheid in de Arnhemse wijken en de grip en invloed van Arnhemmers daarop. In het uitvoeringsplan wordt daarom een voorstel opgenomen voor een structuur waarin de monitoring plaats gaat vinden.

LEESWIJZER

De nieuwe Koersnota Van Wijken Weten is opgebouwd uit 5 uitgangspunten die samen het verder ontwikkelen van wijksturing in Arnhem richting geven. Deze 5 uitgangspunten moeten beslist in samenhang met elkaar worden gezien. Per uitgangspunt is een korte toelichting gegeven met daarin de reden waarom dit uitgangpunt belangrijk is, welk effect we hiermee willen bereiken en wat we hiervoor gaan doen. Deze uitgangspunten worden op hoofdlijnen omschreven, aangezien hier in het uitvoeringsplan verder invulling aan gegeven wordt. In het hoofdstuk ‘Rol van de gemeenteraad’ wordt ingegaan op de rol van de gemeenteraad in relatie tot de wijken.

Nationaal Programma Arnhem-Oost

Het Nationaal Programma Arnhem-Oost gaat in de wijken Geitenkamp, Presikhaaf, Klarendal, Arnhemse Broek en Malburgen de komende meer dan 18 jaar de achterstanden op het gebied van onderwijs, werk, inkomen, wonen, gezondheid en veiligheid inhalen. Daarvoor is meer nodig dan de al bestaande inspanningen en zijn ook innovaties, onorthodoxe werkwijzen en doorbraken nodig.
Van Wijken Weten geldt voor de hele stad . Met het Nationaal Programma Arnhem-Oost kiezen we voor een specifieke intensievere manier van wijkgericht werken. Aan deze wijken geven we prioriteit langs drie sporen: Opvoeden en Opgroeien, Werk en Inkomen, Leven in een duurzame woning en in een gezonde en veilige buurt. De samenwerking tussen NPAO en Van Wijken Weten werken we nader uit in het uitvoeringsproces na vaststelling van deze Koersnota.

2. Uitgangspunten Koersnota Van Wijken Weten

Uitgangspunt I: ‘In Arnhem betrekken we wijksturing in al ons werk’

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Wijksturing is een werkwijze waarbij de behoeften en mogelijkheden van een wijk het uitgangspunt vormen voor het handelen. Deze werkwijze is integraal en legt verantwoordelijkheden en besluitvorming zo diep mogelijk in de wijk. Het versterkt de inbreng en invloed van bewoners en belanghebbenden op hun leefomgeving en zorgt dat het sociale en fysieke karakter van de wijken in Arnhem een belangrijk en integraal onderdeel is van de gemeentelijke afwegingen. Als gemeente Arnhem zijn we via wijksturing in staat om bij het maken van alle beleids- en uitvoeringsprocessen te denken vanuit de inwoners en ondernemers in de wijk. We zien die invalshoek als onmisbaar in alle afwegingen die we maken. Beleidsdoelen op stedelijk (of bovenstedelijk) niveau voeren we niet uit zonder aandacht voor het DNA van iedere wijk en de ideeën vanuit de wijk. Alleen het combineren van de invalshoeken vanuit stedelijk niveau en wijkniveau leidt tot optimale oplossingen, die passen in de wijk waardoor ook de stedelijke doelen beter kunnen worden gerealiseerd.

Quote Interne Bijeenkomst Samenwerking, april 2023

‘Er is nog het nodige werk te verrichten. De wil op de werkvloer is er om elkaar beter, meer en effectiever op te zoeken. Vanuit beleidsvorming moeten we nog minder sectoraal kijken, gebruik maken van elkaars expertise en de samenwerking tussen lijn, programma en wijk borgen en bestendigen.’

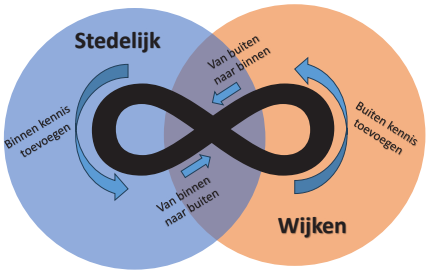

In 2016 is met deze vorm van wijksturing gestart door middel van de Koersnota Van Wijken Weten. Er is veel bereikt door de komst van ambtelijke teams in acht gebieden, de Teams Leefomgeving en de daadwerkelijk geïnvesteerde middelen in de wijken. We willen daarom wijksturing in de vorm van Van Wijken Weten handhaven. Uit de evaluatie uit 2021 blijkt dat gemeente Arnhem met deze vorm van wijksturing in principe ‘goud’ in handen heeft. Het moet wel verder ontwikkeld worden om het gedachtengoed volledig te verzilveren. Wijksturing moet niet losstaan van de stedelijke programma’s en het werken in de lijnorganisatie. We brengen wijksturing en stedelijk beleid beter met elkaar in verbinding. De principes van wijksturing moet betrokken worden in het stedelijk beleid en wijksturing moet op haar beurt bijdragen aan de stadsbrede doelstellingen.

Dit vraagt om een andere manier van denken over hoe wij ons werk doen, wat wij belangrijk vinden en voorrang geven en hoe dit uit te voeren. Om dit te laten slagen krijgt wijksturing in de hele organisatie een plek en wordt het ook als werkwijze meegegeven aan de maatschappelijke partners in de wijken. We verwachten dat onze organisatie en onze maatschappelijke partners werkzaamheden opbouwen vanuit de ontmoeting tussen het stedelijk en landelijk beleid en de ideeën en wensen van inwoners en ondernemers. Wijksturing neemt hierbij het karakter van de wijk en de behoefte, het draagvlak én de draagkracht van inwoners als vertrekpunt en betrekt stedelijke doelen daarbij. Zo sluiten de gemeente Arnhem en haar maatschappelijke partners in de wijk beter aan bij de leefwereld, de behoeftes en wensen van de inwoner en het karakter van de wijk.

WAT GAAN WE VERANDEREN

- Een verbeterde samenwerking binnen de ambtelijke organisatie zodat wijk- en stadsbrede prioriteiten geen gescheiden werelden zijn maar elkaar versterken. Hiervoor wordt een veranderplan ontwikkeld en uitgevoerd. Het plan gaat onder andere in op het verbinden van wijksturing met het werken in de lijnorganisatie, stedelijke programma’s en de financiële sturing. Dit plan moet in samenhang met de reeds ingezette ontwikkelingen rondom organisatie, huisvesting en dienstverlening vorm krijgen;
- Als onderdeel van dit veranderplan moeten de rollen en verwachtingen van de Teams Leefomgeving eenduidig worden vastgesteld en vervolgens begrijpelijk worden gecommuniceerd;
- Borgen dat samenwerkingspartners in de wijk (nog meer) wijkgericht werken door deze werkwijze in bijvoorbeeld subsidies vast te leggen en hier regelmatig het gesprek over aan te gaan;

Uitgangspunt II: ‘We sturen op de leefbaarheid in iedere wijk’

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Van Wijken Weten gaat over de gemeente dichtbij, maar daarmee niet enkel over participatie of over toegang tot de overheid. Als Van Wijken Weten goed werkt, heeft het ook als uitkomst een leefbare wijk. Leefbaarheid gaat over de aantrekkelijkheid van een gebied om er te wonen, leven, sporten, elkaar te ontmoeten, te spelen, elkaar hulp te vragen en je veilig te voelen. Gemeente Arnhem streeft naar leefbare wijken in de stad. Om hierop te kunnen sturen vanuit Van Wijken Weten hebben we inzicht nodig in de ontwikkelingen per wijk, zowel in data als door simpelweg kijken en luisteren. Er zijn veel zaken die de leefbaarheid in een wijk bepalen, zoals de veiligheid, de mate van sociale verbinding en de hoeveelheid aan voorzieningen die aanwezig zijn. Doordat we dit meten wordt duidelijk wat het belangrijkste is in een wijk om zo te werken aan het verbeteren van de leefbaarheid.

In Arnhem is de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in hulpmiddelen die de mate van leefbaarheid laten zien. Zo is de Arnhemse Leefbare Wijken Monitor, en de daarmee samenhangende gebiedsanalyse, ontwikkeld. Deze monitoringsinstrumenten zijn beschikbaar voor de ambtelijke organisatie, inwoners en maatschappelijke partners. Naast het vergaren van informatie over de verschillende Arnhemse wijken zijn kwalitatieve signalen belangrijk. Hiermee wordt betekenis gegeven aan de informatie en op basis van signalen van inwoners en maatschappelijke partners komen de context, de krachten, talenten en aandachtspunten uit de leefwereld aan het licht. Deze signalen moeten actief worden verzameld, natuurlijk op een wijze die passend is bij de inwoner in de wijk. Door de informatie en de signalen vanuit de wijk en de stadsbrede doelen samen te brengen kunnen de belangrijkste (korte en lange termijn-) doelen en inspanningen per wijk worden beschreven. Daarbij gaat het niet alleen over de fysieke onderdelen van de leefomgeving maar ook over de sociale onderdelen.

De doelen in de wijk bekleden een centrale rol in het realiseren van een leefbare wijk. De gemeente Arnhem stuurt in samenwerking met inwoners en maatschappelijke partners in de wijk op het behalen van deze doelen. Hiervoor kan de gemeente Arnhem verschillende rollen vervullen, namelijk een faciliterende rol, een verbindende rol, maar op onderwerp ook een uitvoerende en opdracht gevende rol door zaken ook direct aan te pakken. Een goed voorbeeld van een uitvoerende rol van de gemeente Arnhem is het creëren van een leefomgeving die schoon, heel en vellig is. Vanuit deze rol wordt een randvoorwaarde voor een leefbare wijk gecreëerd. Als onderdeel van de gemeente Arnhem spelen de Teams Leefomgeving hierin een belangrijke rol als gebiedsexperts en zijn herkenbaar voor inwoners. In de diverse wijken zijn uiteindelijk structuren nodig om in samenwerking met inwoners en maatschappelijke partners de planning te bewaken, de doelen regelmatig bij te werken en knelpunten in de uitvoering op te lossen.

Quote Gespreksronde Teams Leefomgeving

‘Er is behoefte aan meer structuur en uniformiteit om wijkprogrammering vorm te geven. Dat begint met voldoende kennis van onze wijken, de Arnhemse Leefbaarheidsmonitor is hierbij van groot belang. Uiteindelijk speelt ook het eigenaarschap van doelen in de wijk ook een belangrijke rol. De doelen van de wijk moeten niet alleen van de gemeente Arnhem zijn, maar ook van onze maatschappelijke partners’

Quote Workshop Samenwerken in de Wijk, april 2023

‘Sturingskracht moet zitten op het samen delen van visie. Partijen moeten hiervoor in een netwerk wordt gezet. Er is een procesbegeleider nodig hiervoor. Hoe kunnen we de visie in de wijk delen en sturen? Een wijkmanager zou eigenlijk een procesbegeleider moeten worden’

WAT GAAN WE VERANDEREN?

- Monitoringshulpmiddelen (zoals bijvoorbeeld de Arnhemse Leefbare Wijken Monitor) beschikbaar maken en houden voor iedereen en deze regelmatig bij te werken;
- Samen met inwoners en maatschappelijke partners op een eenduidige wijze doelen beschrijven per gebied om samen te werken aan het verbeteren van de leefbaarheid per gebied;
- Op een eenduidige wijze structuren per gebied inrichten om de voortgang van de doelen te bewaken en eventueel bij te sturen.

Uitgangspunt III: ‘Het karakter van de wijk centraal

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Centraal in het gedachtengoed van wijksturing staat het feit dat iedere wijk, buurt of straat in Arnhem uniek is. Ieder gebied kent eigen behoeftes, een eigen identiteit, eigen kenmerken en ook eigen trots. De verschillen tussen de Arnhemse wijken zijn groot en daarmee is het van belang om het karakter van de wijk als uitgangspunt te nemen en te weten wat er speelt. Beleid en uitvoering worden hierdoor gevoed en gevormd. Dit uitgangspunt geldt voor initiatieven, behoeften of signalen vanuit de wijk zelf én voor beleidsdoelstellingen die voor de gehele stad of zelf heel Nederland gelden. De vertaling vindt uiteindelijk altijd plaats in de wijk zelf. Dit heeft gevolgen voor de wijze waarop we signalen ophalen en inspanningen uitvoeren per wijk. Ook de verschillende medewerkers die in deze wijken actief zijn moet aansluiten bij het karakter van de wijk, zowel bij de gemeente Arnhem als bij maatschappelijke partners.

Dit betekent dat de rol van inwoners, maatschappelijke partners of de overheid per wijk verschillend kan zijn. Een wijk waarin het zelf organiserend vermogen onder inwoners hoog is, kan leiden tot in een minder actieve rol van de overheid of andere maatschappelijke partners. In een wijk waarin dit vermogen laag is of meerdere leefbaarheidsproblemen zich voordoen, is een actievere rol nodig. Elke wijk verdient dezelfde basis, maar prioriteiten op basis van urgentie en schaarste moeten daar ook in passen. Er wordt naar iedereen en ieders belang geluisterd en daarna worden keuzes gemaakt. Die kunnen dus ook per wijk anders zijn, of soms wat vaker in de ene wijk dan de andere (of van straat tot straat) omdat het gelijkheidsbeginsel met zich mee brengt dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden maar dat ook in ongelijke situaties ongelijke aanpakken nodig kunnen zijn. Gezocht moet worden naar een balans tussen zaken die voor de hele stad en dus collectief moeten worden bepaald en zaken die echt vragen om een wijk specifieke behandeling. Deze keuze vraagt om brede steun onder het gemeentebestuur, maatschappelijke partners en uiteindelijk ook inwoners.

Quote Workshop Rol van de Wijkmanager, april 2023

‘Niet alles werkt overal of is effectief. Pas je aan, aan het karakter van de wijk zodat je aansluit bij de inwoner, dan pas wordt je effectief’

Eindrapportage Onderzoek Zin in de Wijk, 2022

‘Elke wijk is uniek en kent haar eigen problemen; oplossingen die in de ene wijk wel werken doen dat in de andere weer niet. Elke wijk vraagt om een eigen aanpak die past bij de wijk en haar bewoners. Koester die diversiteit.’

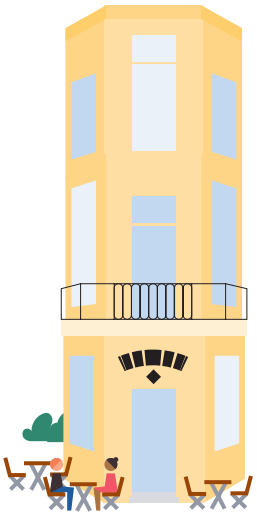

WAT GAAN WE VERANDEREN?

- Karakterkenmerken van de wijk altijd meenemen bij (interne en externe) processen en bij de toetsing van aanvragen en ideeën;
- Sturen op de competenties, diversiteit en vaardigheden van medewerkers die in de wijken actief zijn zodat deze goed aansluiten bij het karakter van de wijk;
- Mogelijk maken dat de wijkidentiteit inzichtelijk is voor de lokale overheid en maatschappelijke partners en de wijkidentiteit met inwoners verder uitbouwen.

Uitgangspunt IV: ‘We benutten de aanwezige krachten in de wijk ten volle’

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Als gemeente concluderen we zonder twijfel dat inwoners en maatschappelijke partners in de wijken van Arnhem beschikken over veel kennis en kunde. Zo zijn er veel bewonersinitiatieven, vrijwilligersorganisaties en ook sociale wijkondernemingen die een belangrijke rol spelen in het versterken van de sociale verbinding en leefbaarheid in de wijk. Op sommige plekken in Arnhem worden deze organisaties al in hun kracht gezet. Op andere plekken gebeurt dit nog onvoldoende en op een aantal plekken zelfs nog helemaal niet. Omdat deze organisaties van grote waarde zijn voor de leefbaarheid in de wijk, willen we daar beter gebruik van maken.

Dit betekent ook dat we ervoor kiezen om krachten in de wijk, zoals actieve inwoners, bewonersinitiatieven (georganiseerd en ongeorganiseerd) en sociale wijkondernemingen die aantoonbaar een bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk, echt de ruimte en het vertrouwen geven om hun taken, ideeën en plannen uit te voeren. Daarbij wil gemeente Arnhem niet in de weg staan door hier overbodige regelgeving of ingewikkelde (financiële) ondersteuningsstromen tegenover te zetten. Sterker nog, we zetten hier een duidelijke, eenduidige en heldere ondersteuningsstructuur tegenover waardoor deze organisaties zich verder kunnen ontwikkelen. Bijvoorbeeld door een duidelijk aanspreekpunt per organisatie aan te stellen.

Eindrapportage Onderzoek Zin in de Wijk, 2022

De sociale ondernemingen in de wijk bieden maatwerk en bereiken inwoners die de gemeente niet bereikt. Ze werken integraal, zijn flexibel en hebben geen 9 tot 5 mentaliteit. Ze zijn zichtbaar en herkenbaar voor hun doelgroepen. Er is een band met de deelnemers; dit schept vertrouwen waardoor zij hun verhaal durven te doen en hun kwetsbaarheden tonen. Ze creëren gemeenschappen in de wijk waar mensen zich welkom en thuis voelen. Ze kennen de wijk omdat ze er deel van uit maken.

Resultaten Digipanel Onderzoek Van Wijken Weten, juni 2023

Bijna driekwart (73%) van de deelnemers aan het Digipanel onderzoek is het ermee eens dat de gemeente Arnhem meer gebruik moet maken van kennis en vaardigheden van inwoners om de leefbaarheid te verbeteren. Ruim een kwart (27%) van de deelnemers vindt dat de gemeente dit actief moet aanjagen, want dit is de sleutel om de leefbaarheid in de wijk te verbeteren.

Om van de krachten in de wijk gebruik te kunnen maken is het van belang om deze goed te leren kennen. Dit kan uitgevoerd worden door zowel de ambtelijke als bestuurlijke betrokkenheid bij de verschillende wijken te vergroten. Tenslotte verwachten we ook van maatschappelijke partners in de wijk dat zij van andere krachten in de wijk gebruik maken en hierin partnerschap met elkaar aangaan. In de uitvoering kunnen organisaties elkaar door verbinding verder versterken met als uiteindelijke winnaar: de inwoner.

WAT GAAN WE VERANDEREN?

- De krachten in de wijk (nog) beter in beeld brengen en deze beschikbaar stellen;
- Overbodige regelgeving en andere obstakels voor organisaties in de wijk zoveel mogelijk schrappen;
- Een heldere ondersteuningsstructuur realiseren voor organisaties in de wijk;
- De ambtelijke en bestuurlijke betrokkenheid bij de wijken vergroten.

Uitgangspunt V: ‘Goed partnerschap is de basis voor succesvol samenwerken in de wijk’

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Goed partnerschap houdt in dat alle betrokken partijen samenwerken aan het vaststellen van de concrete ambities en doelen. Van daaruit werken we aan een vertrouwensband tussen de verschillende partijen, waarbij een duidelijke en open communicatie een voorwaarde is. We hebben hierin een voorbeeldfunctie. Door goed partnerschap in de wijk te tonen kan er beter en sneller gewerkt worden aan het oplossen van leefbaarheidsproblemen.

Quote Workshop Samenwerken in de Wijk, april 2023
‘Samenwerken begint met transparant zijn in het delen van eigen belangen (eerlijkheid). Vanuit gedeelde ambitie is het gemakkelijker om tot een gemeenschappelijke doelstelling te komen. Ook horen hier goede werkafspraken bij. Ingrediënten voor goed partnerschap’

Sinds de invoering van de eerste Koersnota ‘Van Wijken Weten’ zijn stappen gezet in het verbeteren van de samenwerking tussen inwoners, maatschappelijke partners en de gemeente om zo samen te werken aan de leefbaarheid van de Arnhemse wijken. Toch blijkt uit de evaluatie dat er nog veel ruimte is voor verbetering. Als gemeente willen we hierin dan ook een vervolgstap zetten door ‘goed partnerschap’ af te spreken. Dit doen we door het actief betrekken van inwoners bij leefbaarheidssignalen, het (blijvend) organiseren van ontmoeting tussen maatschappelijke partners, inwoners en de overheid in de wijk en het leggen van verbindingen tussen ontwikkelingen in de wijk.

We willen in het bijzonder Arnhemse inwoners betrekken bij het maken van plannen en de uitvoering. We geloven in de kennis die aanwezig is in de samenleving en maken daarvan gebruik om zo beter beleid te ontwikkelen met als doel om samen te werken aan een mooiere leefomgeving. Dit doen we door gebruik te maken van de handreiking burgerparticipatie om zo de wensen en behoeften van de inwoners beter in kaart te brengen en hierop in te spelen. Naast de juiste processen om burgerparticipatie vorm te geven, horen hier ook de juiste voorwaarden bij. Hierbij moet gedacht worden aan medewerkers die de eigenschappen, ervaring en vaardigheden hebben om de verbinding met inwoners te zoeken en de juiste middelen om participatie vorm te geven.

WAT GAAN WE VERANDEREN?

- Samen met maatschappelijke partners en inwoners ‘goed partnerschap in de wijk’ realiseren en uitvoeren. Daar hoort het maken van de juiste voorwaarden voor goed partnerschap in de wijk bij, zoals open en heldere communicatie en medewerkers in de wijken met de juiste competenties;
- De handreiking Burgerparticipatie gemeentebreed gebruiken om inwoners te betrekken bij ontwikkelingen in de wijk. De aanpak vervolgens controleren of deze echt tot ‘goed partnerschap’ met inwoners leidt.

3. Rol van de gemeenteraad

De rol van de gemeenteraad binnen 'Van Wijken Weten' is van groot belang. Als volksvertegenwoordigers vertegenwoordigt ze immers de belangen van inwoners en heeft als taak om de beslissingen op gemeentelijk niveau te controleren en kaders te stellen. In relatie tot wijksturing heeft de gemeenteraad een rol om ervoor te zorgen dat de inwoners in staat zijn om echt invloed uit te oefenen op de ontwikkelingen in de wijk. In het rekenkameronderzoek rondom Van Wijken Weten uit 2021 is naar voren gekomen dat de gemeenteraad onvoldoende een duidelijke rol heeft binnen wijksturing in Arnhem. Geadviseerd is deze rol in deze Koersnota beter met elkaar vast te leggen.

INFORMATIE VANUIT DE WIJKEN

De gemeenteraad heeft verschillende instrumenten om te sturen op de wijken. Zo stelt zij de kaders waarbinnen 'Van Wijken Weten' plaatsvindt door de wijkbudgetten vast te stellen. Daarnaast bewaakt en evalueert ze de vormen van wijksturing om het nut ervan te verzekeren. Om dit mogelijk te maken, is het van groot belang dat de gemeenteraad goed in contact staat met inwoners en maatschappelijke organisaties en goed geïnformeerd wordt over ontwikkelingen in de wijk. Dit gebeurt met name door de ontwikkelingen in de wijken te benoemen in 'gebruikelijke' begrotingsproducten, zoals de perspectiefnota en de meerjarenbegroting. Door zowel raadsleden als de ambtelijke organisatie wordt ervaren dat deze methode onvoldoende oplevert voor raadsleden om inzicht te krijgen in de ontwikkelingen in de wijk en hierop te kunnen sturen. Om haar kader stellende en controlerende taken beter uit te voeren, is er behoefte vanuit de raad om meer de wijk in te trekken en beter geïnformeerd te raken over ontwikkelingen op wijkniveau.

Een directe lijn tussen raadsleden en de medewerkers in de wijk met daarbij een open gesprek wordt gemist. Dit kan anders, door bijvoorbeeld regelmatig overleg en communicatie te borgen tussen de medewerkers in de wijken en raadsleden, zodat raadsleden op de hoogte blijven van de wensen en behoeften van inwoners en maatschappelijke partners. Op basis hiervan kan de gemeenteraad de juiste kaders stellen en ook bijsturen waar nodig. Hiervoor wordt in het kader van het implementatieplan met raadsleden in gesprek gegaan om af te stemmen op welke wijze dit plaats kan vinden en geborgd wordt. Daarbij wordt rekening gehouden met de effectiviteit van de informatiestroom vanuit de wijken. Centraal hierin blijft de vraag: op welke wijze kan en wil de gemeenteraad geïnformeerd worden over ontwikkelingen in de wijk om zo haar taken beter te kunnen uitvoeren?

GOED PARTNERSCHAP MET INWONERS

De gemeenteraad speelt ook een rol in het bewaken van de balans tussen de participatie van inwoners en de algemene verantwoordelijkheden van de gemeente. Het is belangrijk dat wijksturing niet leidt tot een verzwakking van de gemeentelijke verantwoordelijkheid, maar juist tot een versterking van de plaatselijke democratie. Zoals uitgangspunt V al aangaf is het van belang om ook met inwoners 'goed partnerschap' vorm te geven. De gemeenteraad moet daarom controleren dat de participatie van bewoners (binnen de grenzen van de gemeentelijke politieke besluitvorming) plaatsvindt. De raadswerkgroep burgerparticipatie is ingesteld om over dit onderwerp met elkaar verder in gesprek te gaan. Naar aanleiding van deze Koersnota wordt het gesprek met deze raadswerkgroep gevoerd om de bouwstenen voor 'goed partnerschap' met inwoners verder vorm te geven.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN?

- De informatiestroom tussen de gemeenteraad en medewerkers in de wijk organiseren en borgen, met als uiteindelijke doel om de taken van de gemeenteraad beter te kunnen uitvoeren;
- De voorwaarden voor 'goed partnerschap' met inwoners concretiseren en de wijze waarop we dit willen borgen vastleggen.